

Van data naar doen: zo brengen databrouwerijen de langdurige zorg in beweging

Hoe benut je data niet alleen om te registreren, maar vooral om te leren en verbeteren? Die vraag stond op 14 april 2026 centraal tijdens de databrouwerij van Zorginstituut Nederland op Campus Zonnestraal in Hilversum. In een energieke ‘pressure cooker’ setting werkten zorgprofessionals, data-experts, beleidsmakers en adviseurs samen aan concrete vraagstukken uit de langdurige zorg, van de ouderenzorg (VVT) en gehandicaptenzorg (GHZ) tot de langdurige ggz (GGZ). In het totaal waren twintig zorgorganisaties vertegenwoordigd (12 VVT, 6 GHZ, 1 GGZ en 1 VVT/GHZ organisatie). Denken en doen wisselden elkaar in hoog tempo af, met als resultaat nieuwe inzichten, verrassende perspectieven en een gedeeld besef: datagedreven werken begint niet bij techniek, maar bij hoe we samenwerken, leren en keuzes maken.

De bijeenkomst maakte deel uit van het programma Kennisinstructuur Langdurige Zorg, waarin wordt gewerkt aan het beter benutten van data in lijn met de nationale visie op het gezondheidsinformatiestelsel. Dit programma maakt deel uit van een bredere beweging: sinds 2024 werken Zorginstituut Nederland, het Trimbos-instituut, Vilans en ZonMw samen in de Alliantie Kennisinstructuur Langdurige Zorg.

Binnen die samenwerking staat één boodschap centraal: er is al veel kennis beschikbaar, maar de opgave ligt in het beter laten landen daarvan in de praktijk. Centraal tijdens de dag stond daarom de vraag hoe we ‘leren van data’ in de langdurige zorg kunnen versterken, zodat het daadwerkelijk bijdraagt aan betere, passende, zorg, meer werkplezier en toekomstbestendige organisaties.

Een gezamenlijke ambitie: data laten werken voor de praktijk

De dag opende met een heldere ambitie. Data speelt een steeds grotere rol in de zorg, maar wordt nog lang niet altijd optimaal benut. “Cijfers en data zijn belangrijk, maar pas als er een verhaal bij zit, gaat het écht leven”, stelde Willem Bossers, manager langdurige zorg bij Zorginstituut Nederland.

Het Zorginstituut zet zich in om data beter te benutten voor ‘leren en verbeteren’ en stimuleert organisaties om datzelfde te doen, onder andere door aandacht te vragen voor digitalisering, het gebruik van data en het creëren van een veilige leeromgeving waarin experimenteren en leren centraal staan. Tegelijkertijd zijn er ook uitdagingen: een hoge registratielast, versnipperde databronnen en een kloof tussen beschikbare data en de toepassing in de praktijk. De databrouwerij is bedoeld als een concrete stap om die kloof te verkleinen door verschillende perspectieven en expertises bij elkaar te brengen en samen te werken aan oplossingen.

Van data naar inzicht: een gezamenlijke zoektocht

Na het openingswoord namen Davinia Richeimer en Maud ten Koppel het woord. Zij gaven een inkijkje in hoe het Zorginstituut zelf met data werkt. Aan de hand van concrete voorbeelden lieten zij zien hoe het instituut gebruik maakt van declaratiedata: grote hoeveelheden openbare informatie over zorggebruik en kosten. Deze data vormen een belangrijke basis voor het signaleren van ontwikkelingen, het monitoren van de zorg en het adviseren aan beleidsmakers.

Tegelijkertijd maakten zij duidelijk waar de grenzen liggen. Declaratiedata geven waardevolle inzichten, maar vertellen nooit het hele verhaal. Ze bieden bijvoorbeeld minder zicht op de context van zorg, ervaringen van cliënten en de dagelijkse praktijk op de werkvloer. Daarmee werd een belangrijke vraag voor de dag scherp: wanneer wordt data eigenlijk informatie, en wanneer wordt die informatie echt bruikbaar in de praktijk?

Aan de slag met echte vraagstukken uit de praktijk

Na de gezamenlijke start gingen deelnemers uiteen in kleinere groepen. Aan verschillende tafels werd gewerkt aan vraagstukken uit de langdurige zorg, afkomstig uit de praktijk van organisaties zelf:

- VVT: Hoe kunnen we op basis van data tot betere beslissingen komen voor het wel of niet inzetten van en investeren in de Tessa zorgrobot?
- VVT: Hoe kunnen we de zorg verbeteren met inzichten uit data van zorgtechnologie zoals bedsensoren en alarmsystemen?
- GHZ: Hoe kunnen we over de organisatieniveaus heen tot eenheid van taal komen met betrekking tot datasturing? Vraagstuk 2: Hoe kunnen we meer diepgang aanbrengen in de stuurinformatie die het management gebruikt?
- GGZ: Hoe kunnen we de transitie van 'zorg in de instelling' naar 'zorg thuis' versnellen?

De groepen werkten volgens design thinking-principes, in korte iteraties van verkennen, ideeën genereren en prototypen. Juist die snelle, creatieve en multidisciplinaire 'databrouwerij'-aanpak zorgde ervoor dat vraagstukken vanuit verschillende perspectieven werden bekeken. Wat daarbij opviel, was dat de vraagstukken zich gaandeweg ontwikkelden. Wat begon als een datavraagstuk, bleek vaak breder.

“Dit is eigenlijk een organisatiedilemma”

Bij een van de tafels verschoof het perspectief al snel. De organisatie beschikt over data, maar miste diepgang in de inzichten. In eerste instantie leek het probleem technisch: er was meer of betere data nodig. Maar door door te vragen, ontstond een ander beeld. “Het is eigenlijk meer een procesvraagstuk dan een datavraagstuk”, vertelde een deelnemer. De data bleek aanwezig, maar niet goed toegankelijk of gekoppeld. Daarnaast speelden keuzes rondom privacy en organisatie-inrichting een rol. “Veel van die privacy beperkingen zijn geen harde wetgeving, maar keuzes die organisaties zelf maken.”

De oplossing werd daarmee breder dan technologie alleen. Het ging over samenwerking tussen Business Intelligence (BI), management en beleid, het helder beleggen van rollen en verantwoordelijkheden en het beter organiseren van datatoegang binnen duidelijke kaders. Het laat zien hoe datagedreven werken in de praktijk vaak draait om organisatievraagstukken en om het maken van bewuste keuzes. Zoals een deelnemer het verwoordde: “Datagedreven werken in een organisatie gaat niet zozeer om de data zelf, maar meer om het proces eromheen.”

Leren door verschillende perspectieven

De kracht van de databrouwerij zat in de diversiteit aan deelnemers en perspectieven die samenkwamen. Mensen met verschillende achtergronden keken samen naar hetzelfde probleem.

“Normaal werk je veel achter je scherm,” vertelde een BI-specialist. “Maar hier ga je samen tekenen,

schetsen en bouwen. Dat maakt dat je anders gaat denken. Die manier van werken kan helpen om aannames zichtbaar te maken en nieuwe invalshoeken te ontdekken. Doordat praktijkervaringen, technische kennis en beleidsinzichten samenkomen, worden oplossingen rijker en beter onderbouwd.”

Verdieping in de middag: van datavraagstuk naar praktijk

Na de eerste ontwerpronde verdiepten deelnemers zich in verschillende workshops, elk met een eigen invalshoek op datagedreven werken in de zorg. In de workshop over het slimmer benutten van data uit zorgalarmeringssystemen stond vooral de vraag centraal hoe inzichten ook daadwerkelijk impact konden krijgen op de werkvloer. Niet de techniek, maar de verandering eromheen bleek doorslaggevend: hoe zorg je dat data aansluit bij de dagelijkse praktijk van zorgprofessionals?

Een andere sessie richtte zich op het voorspellen van incidenten met behulp van data uit het Elektronisch Cliëntendossier. Deelnemers kregen inzicht in hoe data kan helpen om risico's zoals valincidenten of agressie eerder te signaleren en zo preventief te werken. De workshop over secundair datagebruik zoomde in op een vraag die in vrijwel alle groepen speelde: hoe kun je bestaande zorgdata verantwoord hergebruiken voor leren en verbeteren?

Van ideeën naar concrete stappen

In de middag werkten de groepen hun ideeën verder uit en vertaalden deze naar concrete oplossingsrichtingen. Tijdens de plenaire afsluiting presenteerden zij hun inzichten in korte *pitches*. Hoewel de onderwerpen uiteenliepen, werd in de uitwerkingen zichtbaar hoe organisaties het datagedreven werken stap voor stap concreet kunnen maken. Zo werd bij het vraagstuk rond de inzet van de Tessa Robot voorgesteld om te starten met een ‘sandbox’-omgeving, een veilige testomgeving waarin de organisatie met data en toepassingen kan experimenteren voordat deze breder worden uitgerold.

Bij veel vraagstukken lag de nadruk daarnaast op het beter benutten van bestaande data. Bijvoorbeeld door data uit verschillende systemen te koppelen en samen met zorgprofessionals te onderzoeken welke inzichten daadwerkelijk waarde toevoegen in de praktijk. Ook kwam in meerdere *pitches* het belang naar voren van duidelijke rollen en samenwerking, zoals een sterkere inzet van BI-specialisten en het actief betrekken van management en bestuur om datagedreven werken structureel te verankeren.

De belangrijkste les: begin bij de basis

Misschien wel het meest waardevolle inzicht van de dag was hoe vaak dezelfde onderliggende uitdaging terugkwam. Veel organisaties wilden datagedreven werken, maar liepen tegen dezelfde drempels aan: versnipperde systemen, beperkte toegankelijkheid van data en een gebrek aan aansluiting op de praktijk. Voor zorgprofessionals voelt data daardoor nog te vaak als registratielast, in plaats van iets dat hun werk daadwerkelijk ondersteunt.

Opvallend daarbij is dat deze uitdagingen niet nieuw zijn, maar zich in de praktijk blijven herhalen. Datagedreven werken blijkt zelden stuk te lopen op techniek alleen, zo concludeerde ook Vilans in een [onderzoek](#). Het vraagt vooral om bestuurlijk eigenaarschap, duidelijke keuzes en een organisatiecultuur waarin data daadwerkelijk wordt gebruikt om te leren en verbeteren. Zoals een deelnemer het samenvatte: “Het start met bestuurlijk eigenaarschap. Zonder commitment geen

duurzame verandering rondom datagedreven werken.” In de praktijk blijft het echter vaak een los project, in plaats van een structureel onderdeel van de organisatie. Ook samenwerking tussen organisaties werd genoemd als belangrijke sleutel. Door kennis, ervaringen en mogelijk ook capaciteit te bundelen, kunnen stappen sneller worden gezet en wordt het makkelijker om data beter te benutten.

Een deelnemer verwoordde het treffend: “Ze willen ‘Für Elise’ spelen, maar hebben eigenlijk nog geen werkende piano.” Het beeld maakt duidelijk waar kansen liggen. Met een stevige basis in systemen, processen en cultuur kan datagedreven werken echt tot zijn recht komen.

Een beweging die al begonnen is

De databrouwerij liet zien dat de behoefte om samen verder te leren groot is. Tijdens de dag ontstond spontaan uitwisseling tussen deelnemers: ervaringen werden gedeeld, vraagstukken verder verkend en nieuwe verbindingen gelegd.

Die energie benadrukt dat datagedreven werken geen individuele opgave is, maar iets wat juist vraagt om samenwerking en kennisdeling. Zorginstituut Nederland verkent daarom hoe deze beweging een vervolg kan krijgen.